

Põltsamaa
Reaalgümnaasium.

Leid

Teadmata õpilase
pöevork, mis on leitud
Kodu-murija P. Tisleri
pealt Põltsamaa kfn
Põllusoores külas

Pöevork on aruatareasti
kirjutatud kuskil 1919. a.
jaanuaris, omab
kuvitarvaid andmeid.
28 lk.

Kodu-murija Tisleri
1945. a.

Põltsamaa
Tallinna tn. 12-2.

9. jaanaril.

Täna algas jälle õpetöö.
Tunnid algasid kell 9 hommiku-
kül. Klassid olid nü kült-
mad, et õpilased parist
karrnad ja palitud selga, ja
rindad kätte. Kooliõpetajad
olid kaunis lahked. Pk.
Sambel oli ka palitu seljas,
vist oli tal nü kül m. Pr.
Kurrikoff andis saarskeelt tei-
si päevaks nü palgi pähe
tunpida, et. tundis kas veipea
lühki. En imma ka nalgia-
kas oma ülesand misega.
Hr. Tamm andis eestikeelt hea
lahkamei, korraga, Ise kas
või hulluks einast, enne kui
korraga loti loetud saab.
Võimel mis tundis jäin hiljaks
ja sain hr. Vernoedi käest
pragada. Kas teie ei ole kumbi?

küsis ta. „En² küll,“ vastasin
ma. Et mul täna 6. tunni
ja ka klassid külmad olid,
süis lärs aeg väga igaüks.
Kunagi istusin ma külm
klassis.

Lõpsid tunnid. Tulin koju,
riipsetasin liha, süin köhn
tõis ja läksin Jüri'ga pinnu.
Tulime tagasi eligi üht kaks.
Tunpüriin samakeele tüvri, taktis
ajud segi ajada. Süda seitis
ja viskas raamatu minema
ning mõtlesin referaati kir-
jutada, haldikoli mõjust „aga
et mu pea oli uimane, süis ei
saanud ma sellega ka hakkas-
ma. Läksin kella vaatama,
kui ma tagasi tulin ei pannud
ma täheleki istot lausa värs
ei alnud ja istusin põrandale
Seda nähes Jüri nooris, nii et
hüüdis kogu rõõga^{kohtu} minni. Oh tül

-3-

väärisime sellele, et üldse
käsris võimlemise tunnis püüas
ette ajada, püüsi aga ei sa
ette ajada, püüasid asumele tuleb
rõht ette, kui riik mehe süri ka-
tel. Kell oli 1/2 11, kui min magas-
ma läksime, Olen samakeelt õpi-
jinnud, aga pea hakkas voluta-
ma ja te mis tust tahad aga
õppitola ei saa.

10. jaanuaril.

Täna hommikul kell 1/6
ülles ja õppisin kella nohen-
sani. samakeelt. Täna oli julge
kavisti peas, kui ma siin
peema hakkasin. Täna ei
katsusin peast lugeda, aga
ei alnud mitte sõnagi enam
peas. Oh seda proua pead!
Oh seda proua pead! Ühest kõr-
vast läheb siin ja teisest väga.
Hr. Pedassen näitas meile lüda-
selev tunni ajal kont mi krus koo-
pi, mida koolikust osteti ja mis

- 4 -
22. oov mrv. marris. Suure-
lab rüni 1880 rorda. Sassa-
keel oli täna üks soolane
tund. Et mul tüve lõpuni
peaa ei olnud, siis polusein
ma väga, kui Yuri tundis
vastas. Jumalale täna läks
õnnelikult see kugi sassa keel
tund mõõda. K. Kurrikoff
amolis jälle sassa keelt pägi
õppida, tundis kas või ham-
mad risti. Et meie Yuriaga
lõdina keelt ei õpi, siis tuli-
me kinnainitua tunni ajal
rüju, Elm oli külm ja kange
tund vastu, nii et meie pisime
tagasipiski tulema. Raste oli
ta küll, võtis jälgest võitma
ära aga, mis sinna para-
ta. Seime lõuna ootest ja täp-
pe jälle kooli. Nüümne tund
oli laulmine. Et ma ei lolla

- 5 -
siis läks see tund igavaks.
ja lõppin ühtinola rüju. - - - -

Õhtul tuli Ylilola P. - - -
meile kinnalisesis ja ajasime
tüve aega juttu. Kui Ylilola
ära oli käinud, siis tuli hr.
Kelle meie tupp. Ajasime rüvi
ühes-rüvi juttu. Meina aga pea-
asja lihtsust rekemolasein alokara
ülesandeleid. Kõige rohkem huvitas
meid see rüvidas. Hüll Paks ja
chatti. Olla ühe mehe nimega
Yuri ära tapnud. Ülesannete
lahemolamine enneastas resti mi-
selt. Teale õhtu süügi söime
hermid. Yuri ütles: Oles nad
hermid, siis ma süüsi, aga see
on peetud rüvi. Chudugi
Sarnane rüvi väänol ajas-
noorma meid rüvi. Klass
oli täna nüorma rüvi,

- 6 -

Kui eilagi. Papa ja ema-
ma heitsid magama siige
aeksasti. Viiminda istume vün-
loma ääres ja pöevaraama-
tud kirjutama. Suur sein-
ale liib nainsett tartit. Kell
oli juba 11, kui magama
läksin.

11. jaanuaril.

Magasin hommiku siige-
kama, esimene tund oli va-
ha. Aeg roolis lärs kan-
nis mitte määda, ei tunnust
enam niisugust igavust,
kui eila. Kooli-õpetajad kõi-
likult erimesel tunnil
soovusid head uut-aastat
aga hr. Kiska on seda vä-
hustanud. Tulin koolist
koju. - - - - -
Karl K. tuli meile ajasime

- 7 -

juttu koolielust. Viimars
läksime Põtsamaale. Karl
lärs kühvika tutvava juure ku-
ma mina lärsin E. Jaanson
juure, Kirjaterin ingliskeele
"exercis", ja siis lärsime ja-
lutama. Ilm oli väga ilus,
hea aeg sula, aga sula ka
just mitte. Külmal oli imi-
meis, kui sipelgid, peasja-
likult kooliõpilased. Kui jo
küll olin jalutanud, siis
tulin koju. Hr. Kelle oli meil.
Jätkusime pitseotas taas tüve
aega ehina kumarsin pealt,
kui teised juttu ajasid. Glavka
sin õppima; viimars tuli-
Pülmanni Kaarele meile tuppa.
Ajasis Jüriaga nojakas juttu,
et noori, kas või kaht lõhvi
ja siilmad veri vers. Aeg lärs
niisama põolis kauselt.

-8-

mööda ja ei saanud
tühja oppida. Kell ju 11 ja
tunnis! Need valmistamata; hai
kui suolane! Oh, kui rüü, pa-
nes päris ripitama? Nüüd
hoolega tööle! Saab, mis saab.
Kella 11 kuni 1 mi oppisin
hoolega.

12. jaanuaril

Et ma õhtul kama üleväl
olin, siis magasin hommik-
kul kama (kell 7.) Tegin
silmaid, püstaks, oppisin
tüvena ja siis lõppime kuuli.
Eln kuulis oli päris haph-
Edward Jaanson kuivas nuaga
mitmetel õpilastel riided kat-
ki. Suurvahetunn ajal Jüri
Gugis ajaloo tunni Karl M...
raamatust. Jaanson Edward
võttis raamatu omu kätte ja

-9-

iteldes: ma vaatan kust
see tüve järgu haigab, ja
tõmbas raamatu pöörs. Chui-
chuyi mõista Karl M... ei
võtnud seesugust raama-
tud vastu. Paljud õpilased
olid peaale hullest tüvis.
Tatistasid üksteist. Viienda a
klassis paljud õpilased pea-
vad endel üleväl üksteise vas-
tu. Ei tea kas igas korrako-
lis nii viisakust õpilased
on, kui Põltsamaa reaalgüm-
naasiumi õpilased. Halvade
mõlestused jäävad paljudest
5 a kl. õpilastest. Paljud õpi-
laste kohta määras see sõna:
"Vanamies aga vana aru."
Eln läheb saanases kuulis
päris haphurs. Oppisin kinni
ja kuvi õpe ainele vastu kaus
ära.

Oh kurba lugu! Oh seda
paha lugu, et 5^e kl. ära
kaotati! Õpilased olid üksteise
vastu värske, rüüa liud ja
müra ma, ka peikas. Värske
ja rüüa liud oli 5^e kl. Oh pei-
ka, et see klass hävines!

Õhtul käisime Põltsamaal
jalutama. Kaasari (Lõane)
Albertiiga käisime Vana-Põlt-
samaa loris. Täna tuli 60
sõdurit siia, enne oli 6, nüi
siis summa on 66 ($60 + 6 = 66$)
Tulin koju, oli juba pime. Bit-
sin pikali ja viskasime
nü viokivide.

Meel morn, süda raske,
nõrkusvalt istun lau aares
ja kirjutan. Lõhenelasin
algebra ülesandid. Üks neist
oli nü pööran, et ei tunnud

välja. Kella 10^{ne} aeg
läksin magama.

13. jaanuaril

Et meil esimene tund vaha
oli ehk õigemini ütelda ei
olnudgi, sest ^{siis kärsime} tunnikava on
nü rohkem seatud. Pr. Kurrikoffi
tund oli vaha. Cr. Jüügen män-
gis suupilli ja mõned õpi-
lased löisid tantsu, nü, et
lust näha. Et klassis nähe
rummi oli, siis läksid jalu-
tustaa kõva tüja tuppa.
Et saarsakeel tund vaha oli,
siis oli meil kaks tundi.
Täna oli meel (kaunis rõõmus).
Hr. Tann oli 12. jaanuaril õhtu
oma seltsilistega sõitmas käi-
nud; pimber läenud ja prillid
ära kaotanud. Täna kutsus
ta õpilasi kellel aega on, klubi
ette tulla ekskursioonile.

Meie Jürija jäime hiljaks.
Tunne kaevad juha laskelaga
lund. Enne, kui meie saime pea-
le hakkata leidis tunne pillid
ülele. Pillid olid kaotatud ka-
duks. Kullitsale Epru vihm-
sauna kohta. Teel kuja minnes
tulid poisid vastu. Täiskas-
tari ja lühime õpetaja mäe-
le lüüa lastna; ka hr. Tann
lastis mäest alla. Tulime sealt
kuja, juha oligi pime. Kell oli
juha 12, kui ma magama läksin.

14. jaanuaril

Esimene tund oli vaba, sest
hr. Elvotse puudus. Vahel tunni-
ajal õppisin ingliskeelt ja lühie-
kost. Vahetunni ajal poisid mängi-
gid sumpilli. Lõunaks loovis oma
pilli väga. V. gutmann sai pilli
omale. Hr. Kirila tuli kord
peale. Otsis pilli aga ei leid-

meid. Nümmars ütles, et pilli
kaotis mängida ei tahi. Mis
mees teeb, seda ta vastatab. Teegi
teine ei pea ülesandma, vaid mi-
neme ise peab seda tegema.
Kui ta on midagi kurya teinud.
Tulime kuja. Tund oli range;
tuiskas nii, et ära tee silmugi
lahki. See oli rangesti tuiska-
nud, nii et peenis su munida,
enne, kui kuja jõdsime. Kestrin
kapsa suppi. Ohtul käis Ylilda
P.... mis tuas. Ajasime juttu
selle üle, et plinad lairavad emad
junnud dühikesss. Tapi näolis,
kuidas ühe pois tuiset petnud.
Ta kannud tühjama violid. Tuis
ei ole tinnud, et su pois on.
Gas kannud endid laulatada. Pä-
rast selgus, et mõleval on poi-
sid. Väinud õpetaja juure ja lask-
nud endid ära laulatada. Muu-
dugi Ylilda sai laka sees niis-

gus jätta üle. Ühi rippus
nõelalises ja lõrime magama.
15. jaanuaril.

Et täna pühapäev oli siis
magamine ~~kana~~ kella $\frac{1}{2}$ 9 ni.
Täna üles perin silmas
puktars ning panin riidesse.
Nüüdaks kirjutanin kumlate
kuera kadu min üle, püsin
vana-Põhtramaa valla majasse
ja panin üles kumlate lauale.
Lund sadas ja tuiskos, nii et
kole. Ilm oli päris külma. Ka-
lad hakkasid külmetama.
Tulin koju ja et ilm hakk
oli ei läinud ma enam
välja. Ka Jüri tuli kadu ja
tõi pilli ~~ko~~ ko. Raatleff. käst,
mida ta osta tehes, et pro-
viola kas ta kuras on ja
võib tast masta. Ohtul

Keetsin suppi. Päev läks
mööda nii, et ei tea üegi kum-
ta jäi. Olin ametis ühtelugu-
aga süüski ei saanud tükki
õpitud ega ku. muid midagi
visti tehtud. Siin laua
ääres istun ja kirjutan. Ot-
sas raskes pea, ei tunne tea.
Oh häda, et pea nii paha!
Oh kui raske see kuoli elu,
et võtas raske pea ja tunne
ei tea!

16. jaanuaril.

Esimene tund oli valge,
sest pr. kurriruff pöördus.
Päevit kumateid ^{suu} pilli, panti-
sid ja toivad Seili käest
kastulid pring kipsitardid meid.
Ajasis kastulid põrondale,
sõtkusid kuras ning pöörded
sai nii muidi määratud.

Lampäeval 7mes ja 8^{las} kl.
sai enn lakti, kui meil kl,
siis viies ta kl. pidi kella ko-
listama. Kell jäi muistugi
meis klassi. Täna hommikul
oli kell meie klassis laul.
Keegi oli pannud kella kang-
su otsas, kus harilikult tah-
li trappa viisab. ja trappa
peale. Otsiti kella taga, keegi
li teadnud, kuhu ta oli jäänd.
Esimene tunni kolistati
minu sünni pleuri kopsiku-
ga. Valis tunni ajal Laan-
havas Yürile para nurga
tegi ma Yür (Yuri) munvat
pessa ja liisli trappa alt
kella. Hr. Gitter juhtus para-
jasti klassi. Ta näudis sel-
gust selle üle, kes pani kella
sinna, aga asjata. Keegi ei
vitelanud ning Gitter jättis ema
nõud mure.

17. jaanuaril.
Täna oli nii külm ilm,
et tahtis nina ära näpistada.
Juba läks ääri külmaks, lii-
ind enam kuidagi mure-
mageda. Viimaks mure-
tõusis üles ja tegi tulla pilita
alla. Nii siis tulla oli juba
sae, kui ma üles tõusin.
Kuski minna külmataid jalad
ja nina. Kuski-maja oli nii
külm, et käed läksid sin-
ses, kui poti põhjad. Et klass
külm oli, siis püüdis kutsid
ahju iga vahetunni ajal.
Saksakeel tund oli vaba, sest
fr. Kurrihoff oli inna haige.
Saksakeel tunni ajal tuleis kugi.
Tund oli vastu ja külm; tah-
tis hingele rinni panna.
Ohtul viskasin videviku sängis.
Pea valutas juba mitu päeva

sest ilmas on külmad
ja külmata ei kannata.
Täna sain kirja Narvast.
Hilda P. lõi postkär-
rist ära.

18. jaanuaril.

Ilm oli kaunis külm, jalad
päris külmetasid kuni minnes.
Pärisid kutsid iga vahetunni
ajal akna (klassi) õhtul õppi-
sin looduselu, nii et pea
auras. Oh kui raske pea, ei
looduselu te.

19. jaanuaril.

Täna kella 6 ajal üles ja
õppisin looduselu. Kuni
minnes oli nii külm, et ham-
bad lügisid. Inglise keele tunni
ajal panoli seerni. Ekee
klassist lasid kuni õpilast
seerni panna. Tärgmine

tunni oli looduselu ja ni-
melt klassitöö. Et seerni panti
oli pea uimane ja segane. Klassi-
töö pidi olema muistest.
See on neljas osakond kalmas
klass. elinud aega läks segi,
kogu maha võtsin kolmanda
osakonna inimesed kuni
~~klassi~~^{seerni} klassi eritajaks, see on paaris-
koti kuni; võtsin "Sparolla". Nii
klassitöö läks mure. Täna tunni
oli täiesti raskus, seega oli esi-
mene kuni muistest kuni kuni.
Vene keele tunni ajal olid kuni
nait. Jürgen, kuni j. n. i. istusid
akna sees ja suhtusid pake-
reri. Õhtul loomadein algas
üles andeid ja kirjutasin kuni kuni.
Seerni teeb kuni näha kuni.
Täna valutas, kuni värvet j. n. i.
Täna kuni kuni kuni, kuni
kuni kuni, kuni kuni kuni.

- 20 -

20. jaanuaril.

Esimest tundi ei olnud. Elina ja Jüri olime korrapiisajad. Vahel tunni ajal tuli kits klassi. Viisiks paaris viisiks kits üles teise korrale. Kuhu kits sealt jäi, seda ei tea. Samakeel tund oli vahel, sügä oli meil täna kaks tundi. Algebra tunni ajal oli hr. Keldor päris vihamine. Ei tea, mis talu pähe oli tulnud. Vahel tunni (samakeel) ajal paaris juttustamis korda müüda loka juttu j. m. Seemni järel dusele olin ma täna päris haige. Pea valutas, ja ihu kartis väga külma. Lastima- keel tunni ajaks kuulis ma si jäänud, sest et ma haige olin. Jüri jäi kuuli ja andis klassi üle. Kuni mina koju tulim.

- 21 -

21. jaanuaril.

Geomeetria tund oli vahel, see sinuutas meile suurt rõõmu. Vahel tunni ajal paaris juttustamis nalgajad j. m. Et täna laupäev oli, siis lõin ma koju. Enn minemisel astusin kuppari, sest ta lubanud meilt läbi tulla, et viis kake- keisi koju minna. Aga ei tulnud. Läksin üksi. Reia lepink vahel Puhri paaris võttis mind peale, nii siis sain ma saita. Öhtal heit- rin kammis vara magama.

22. jaanuaril

Kadust tulim järgi, sest isa tuleb, kes esmas-ehk teisipäeval Põltsamaale. Kiri ma korteli juurteen; siis olis Kuppas ja Hans Saks seal.

Kuppar viis oma meesoli-
raamatu ära. Kutsisivad
mind ka välja aga mina
ei läinud. Kui nad ära
läksid, panin teised riided
selya ning läksin kooli
maia, sest seal peeti refo-
raate. Jäin hiljaks. Lõpuks
olid mitmesugused lühik-
rääkimised. Kui lühikrääki-
mised lõpsid, siis tahtsin ma
tulima hakkata, aga võta nä-
pust järgest oli väim ära, kui
oleks nad hakanud. Kiskumid
hakkas ja väim kui ka tund-
mine oli ära. Ma langesin
põrandale. Tüüsin üles, kuid
langesin jälle. Viimaks sain
üks käsirauast kinni ja püks-
ist väga. Trepi käsipunkti
majal seisin tünni aega üü-
maks tühjuse ja tühjuse

Pärast oli säärtes valm-
tunda. Kuin kes seda nä-
gid naeris seda. Sellega
langes hirmus häbiar pleks.
minu peale. Millest sarnaku
juhtus tuli ei või kindlasti
ütlelda. Arvatavasti sellest, et
ma püsti seisin. Et muu mõn-
tervis on; siis ei oles ma mitte
tõhtinud püsti seista. - - - - -
Millest raske istun. Siin
laua ääres ja kirjutan.
Oma päeva-vaamatust. Oh,
mis saab küll minust, tünni
nii palju õppida, ei muu-
pea seda kinni võta.

23. jaanuaril

Täna valutab pea ja
sellepärast ei saanud ma
kooli. Magasin peaaegu
terve päeva. Ohtul tünni

-24-

üles. Keetvini suppi, sest
näht oli kangesti tühi.
Pea küll valutas aga mi-
lagi ei olnud parata. Oh-
tul Karl P. näis me-
was, tegi voolutust j. n. e.

24. jaanuaril.

Täna anti klassitööd lüda-
selus kätte. Et minul sega-
mini läks; nagu eelpool kir-
jeldatud; siis hr. Pedasson ei pan-
nud numert alla. (tähe). Sak-
sakesse tund oli jällegi vaba.
Tulin koju. Käisin kooli kent-
seis järelkõrmas kaa on
võlakinnistus maksu koolirahast
valvata mis ruhta. Täna käis
isa siin. Täna õhtul
käisin hr. Gumbi matuse.
Kiriku kelli helises, kui ma
Graffi maja ette läksin. Mi-
meis oli väga palju

-25-

Kiriku kelli helina ja muu-
sina saatusest härs matuse
võng Põltsamaalt läbi. Ka
tõenä läksin saksu suun-
aiale. Tee oli väga vilets, sest
lumi oli sügav. Õpetaja tegi
matuse kuni nii hiliselt, et
mu mõtlesin ta alustab kõnet
Keegi "Gandesveeri" poe sell
pidas kuni se-
tundi võitis. Täna selle pidas
"Pillistvere" Tänavajate ühise noap-
luse juhataja teavitati. Pillistvere
laulu kuuri ja Tänavajate ühi-
suse nimel. Tulin koju.

25. jaanuaril.

Esimene tund oli vaba.
Õli jäi järsku haigeks, i ta,
mis tal väga oli ja sellepär-
rast ei saanud ingliskeelt
õppida. Teisi tundide õppisin
seli li sõngis alles.

- 26 -

26. jaanuaril.

Esimene tunni ajal pandi seerumi. Ma kahtlin lastro- vile peavalu üle. Ta kirjutas „Heimudageni“. Tüüna tund oli vaba.

27. jaanuaril.

Hr. Tamm puudus ja hr. Kirta võttis maadeteaduse ühes 3-6 kl. Naap ennem juba teada on pr. Kurrikoff haige, siis Sakso Keel asus hr. Vervolt võttis laulmise. Täna andsin ma palverüüga kant- selise ära kuoli Ylveko- gule. Täna olin ma päris haige. Pea valutas ja ihu kartis külma, ta väris, kui hoova leht. Talun- di lastest luges kuoli min- na. Ta luges ja ma lase- sin. Libeda Tüna sõitis järele ning võttis mind

- 27 -

Peale. Nii siis sain ma hobusega koju.

28. jaanuaril.

Olin haige. Lamarin legemale terve päeva maas.

29. jaanuaril

Täna oli juba palavik üle. Pea ei valutanud enam. Lugesin jutu raamatut ja see oli küll, ~~mis ma~~ mu töö, mis ma tegin.

30. jaanuaril.

Säitnin kadust Põltsa- maale, et teisipäeval jälle kuoli minna. Ehm oli kaunis külm. Ma min- ali kadust ära Papi ma- oas, kui me isaga kadust tuli me. Ohtul kirjutasin luuletus luos kirjajaliku tööd.

31. jaanuaril.

Täna oli päris kübera
elu, kaks esimest tundi olid
vabad. Aga kindlasti ei
teadnud, kas on vabad või
ei ole. Täpsin esimeses
tunnis kaali. Hr. Kassar-
in tuli tundki. Poista oli
tüvi kolm, neli. Hr. Vervolt
tuli ka klassi ja hr. Koseari-
n'oli, et tal tund peab ole-
ma 6^h kl. Isimene tund
läks nüsamuti mööda.
Teine tund 5^h oli venekeel.
Meie lõppime sinna tundki.
Kolmas tund oli venekeel,
(meie esimene) järgmine
laulmine. Tulin koju.
Nohu oli kuri; heitsin pi-
kali. Öhtul Jüri mängis
pashnat. Tal on range igu
harrastus järele kui plikal
peiti järele.